

Sytuacja bibliotek szkolnych w Hiszpanii

Działalność bibliotek szkolnych w Hiszpanii odbiega od światowych standardów i zaleceń organizacji międzynarodowych dla tego typu placówek. Na tle innych krajów Unii Europejskiej obraz bibliotek szkolnych wygląda niekorzystnie¹. W statystykach UNESCO i IFLA hiszpańskie biblioteki szkolne znajdują się na końcowych miejscach w stosunku do innych krajów UE. W opiniach ekspertów krajowych i zagranicznych Hiszpanie w tej sferze działalności edukacyjnej mają bardzo wiele do zrobienia.

Najczęściej wymieniane przyczyny takiego stanu bibliotek to :

- brak jasnych uwarunkowań prawnych,
- niedostateczne zainteresowanie problemem ze strony władz centralnych,
- niedocenianie rangi problemu przez kierownictwa szkół, przy których funkcjonują
- brak środków przeznaczonych na ten cel w budżetach szkół,
- brak prawidłowo przygotowanej kadry bibliotekarsko-nauczycielskiej, która zajmowałaby się biblioteką w szkole.

Bibliotekarze, pedagodzy i publicyści wyraźnie wskazują na główne problemy bibliotek szkolnych i konieczność działań zmierzających do zmiany istniejącego stanu rzeczy. Jako pierwszą i podstawową sprawę wskazuje się na konieczność **ustanowienia prawidłowego prawa** dla funkcjonowania bibliotek. Aktualnie pieczę nad bibliotekami szkolnymi sprawuje Ministerstwo Edukacji Kultury i Sportu (MECD). Ramy prawne dla szkolnictwa w tym kraju wyznacza ustawa z dnia 3 października 1991 roku, LOGSE (Ley Organica de Ordenacion General del Sistema Educativo). Ustawa praktycznie pomija biblioteki szkolne, jest o nich mowa w punkcie dotyczącym zajęć pozalekcyjnych oraz zalecenie, że musi być lokal przeznaczony na bibliotekę, ale nie precyzuje dokładnie, jaki, nie określa żadnych norm i kryteriów, które powinien spełniać. Ministerstwo Edukacji wydało w tej sprawie rozporządzenie z dnia 29 czerwca 1994 roku, w którym obok regulaminu dla szkół każdego stopnia, mowa jest także o bibliotekach szkolnych. Ich działalność jest całkowicie podporządkowana szkole i umieszczona w programie zajęć uzupełniających i pozaszkolnych. Dalej mówi się, że funkcjonowanie biblioteki powinno być ujęte w rocznym programie działalności placówki, z określeniem zakresu czynności i godzin otwarcia. Dyrektor szkoły

¹ Manifiesto a favor de la Biblioteca Escolar ante el Proyecto de Ley de Calidad de la Educacion. W : Educacion I Biblioteca 2002. Nr 132 , s.43-45

zobowiązany jest do umieszczenia w sprawozdaniu rocznym informacji o działalności biblioteki. Rozporządzenie nie wspomina o stanowisku nauczyciela bibliotekarza, ta sprawa także jest całkowicie pozostawiona do decyzji szkoły, która może na to wygospodarować środki, ale nie jest to sprawa wymagana ustawowo. Biblioteki pozostawione są w gestii dyrektorów szkół, bez konkretnych wytycznych, co do ich zadań i programu działania, a co za tym idzie, bez środków finansowych przyznawanych w budżetach szkół na ten cel. Taka sytuacja, nie może wpływać korzystnie na ich funkcjonowanie i rozwój. Tak długo, jak nie będzie jasno sformułowanych poleceń z Ministerstwa Edukacji Kultury i Sportu, dyrektorzy większości szkół będą tę sferę działalności pozostawiać na uboczu.²

Jak wygląda sytuacja bibliotek szkolnych w dzisiejszej Hiszpanii? W literaturze fachowej można znaleźć informacje o złym funkcjonowaniu, braku odpowiednio przygotowanych nauczycieli bibliotekarzy, programu działania. Problem organizacji zbiorów, opracowania, udostępniania i zarządzania, w piśmiennictwie na ten temat prawie nie istnieje. Chyba najlepiej sytuację ilustruje fakt, że do końca lat 90 XX wieku nie było badań, które pozwoliłyby w sposób wiarygodny określić skalę zjawiska.

Od wielu lat prowadzone są **działania dla poprawy sytuacji bibliotek szkolnych**. Podejmowane są w tej sprawie różne inicjatywy, tworzone programy eksperymentalne. Zawiązują się grupy ds. poprawy sytuacji bibliotek, złożone z przedstawicieli świata literatury, nauki, nauczycieli, wydawców i bibliotekarzy. Wiodącą jest Grupa de Bibliotecas Escolares Salamanca (Grupa ds. Bibliotek Szkolnych z Salamanki). Zajmuje się koordynacją działań na całą Hiszpanię, w jej ramach skupiają się oddziały regionalne z wielu prowincji (Galicji, Katalonii, Kraju Basków, Valladolid, Zamory, Malagii, Guadalajary, Wysp Kanaryjskich), ściśle współpracuje z bibliotekarzami i działaczami, tworząc silne lobby proponujące konieczne zmiany, a co najważniejsze wymuszające na władzach, niektóre działania. Ma udział w organizowaniu nieregularnych spotkań odbywających się w różnych regionach kraju **Jornadas de Bibliotecas Escolares** na których omawiane są bieżące problemy. Uczestniczą w nich przedstawiciele bibliotek publicznych, szkół, fundacji, stowarzyszeń, wykładowcy Wydziałów Bibliologii różnych uczelni wyższych. Wnioski i postulaty wypracowywane podczas posiedzeń kierowane są do władz samorządowych i Ministerstwa Edukacji.

Organizacją, która wspiera w sposób znaczący działalność grup ds. poprawy bibliotek jest **Fundacja German Sanchez Ruiperez z Salamanki**. Powstała w 1985 roku, założona przez

² Una Controvertida figura . Grupo de trabajo de bibliotecas escolares de Salamanca. W : Educacion i Biblioteca. Madrid 1996. Nr 73. 52-54s.

wydawnictwo ANAYA specjalizujące się w wydawaniu podręczników, literatury dziecięcej i młodzieżowej, lektur szkolnych, oraz literatury językoznawczej. Głównym celem fundacji jest promocja literatury dziecięcej i młodzieżowej, a także podnoszenie kultury czytelniczej młodego pokolenia Hiszpanów, zmiana złych tradycji zakorzenionych w społeczeństwie w dziedzinie czytelnictwa i bibliotek. Lobby bibliotekarskie wskazuje złą sytuację, upowszechnia materiały o osiągnięciach w tej dziedzinie innych krajów, przedstawia projekty i programy. Przede wszystkim jednak ma swój ogromny udział w **wypracowaniu jednolitego modelu biblioteki szkolnej**. Ostrzega przed zaniechaniem działań na rzecz poprawy i poprzestaniu na etapie propozycji i projektów. Za sprawę bardzo istotną uważa się koordynację działań i zespolenie ich w jednolity program. Działania z lat 1990-1995, chociaż pełne zaangażowania, uważane są za chaotyczne i nieskoordynowane a doświadczenia zaprzepaszczone³. Mowa tu o programie „Programa para el fomento de Bibliotecas Escolares” (Program dla Rozwoju Bibliotek Szkolnych Ministerstwa Edukacji) realizowanego w wybranych szkołach Saragosi i Madrytu, a także niektórych bibliotekach katalońskich. Do chwili obecnej realizowano w Hiszpanii kilka programów eksperymentalnych. Wnioski i rezultaty z nich wynikające były brane pod uwagę w tworzeniu modelu biblioteki szkolnej, który ma zostać dostarczony szkołom do realizacji.

Doświadczenia zebrane w trakcie eksperymentów, wzory zaczerpnięte z krajów wiodących w tej dziedzinie, oraz wypracowane własne projekty i koncepcje zostały przedstawione podczas posiedzenia okrągłego stołu (Mesa Redonda) zorganizowanego przez Dyрекcję Generalną ds. Książek Archiwów i Bibliotek w ramach targów Libro 95⁴.

W efekcie działań w 1995 roku powstał **Program dla Bibliotek Szkolnych** (Programa de Bibliotecas Escolares) opracowany przez Ministerstwo Edukacji we współpracy z Ministerstwem Kultury. Oba ministerstwa podpisały w maju 1995 roku Umowę (Convenio Marco), która za sprawę pierwszoplanową, zakładała poznanie sytuacji bibliotek szkolnych na terytorium całej Hiszpanii, oraz realizację następujących celów⁵ :

- a) Dążyć do przekształcenia różnorodnych bibliotek, które aktualnie istnieją w szkołach w Centralne Ośrodki Informacji skupiające wszystkie źródła informacji. Ośrodki mają wspierać proces nauczania.

³ Bibliotecas Publicas i Escolares. Ministerio Educacion i Cultura. Monografia Nr 2. Madryt 1996

⁴ La biblioteca escolar : una asignatura pendiente del mundo del libro. W : Primeras Noticias. Literatura Infantil i Juvenil. Barcelona 1995. Nr 136, s.25-38

⁵ Programa de Bibliotecas Escolares. W : Educacion i Biblioteca. Madryt 1996. Nr 64, s. 52-53

- b) Połączyć biblioteki szkolne z rozległą siecią, która składa się z trzech poziomów: Usługi centralne Ministerstw Kultury i Edukacji, Ośrodki Kształcenia Nauczycieli (CPR / Centros de Profesores y Recursos) i Biblioteki Publiczne, oraz Ośrodki Szkolne.
- c) Współpracę ze wszystkimi instytucjami państwowymi i prywatnymi, które mają w założeniach upowszechnianie czytelnictwa i rozwój bibliotek szkolnych i mogą być pomocne w realizacji programu.
- d) Ustalić działania dotyczące kształcenia kadry nauczycielskiej i pomocniczej w ośrodkach kształcenia Nauczycieli (CPR).
- e) Określić regulamin obowiązujący biblioteki szkolne.
- f) Rozpowszechniać w środowiskach szkolnych dokumenty i materiały informujące o nowej koncepcji biblioteki szkolnej.

Do realizacji wymienionych celów proponowano następujące działania:

1. Opublikowanie zakresu działania biblioteki szkolnej w kontekście reformy edukacyjnej. Dokument winien zawierać opis sytuacji aktualnej, podjęte działania, oraz wskazywać model biblioteki, na którym mają się wzorować szkoły tworząc własne centra.
2. Przeprowadzenie badań, które umożliwią poznanie sytuacji, w jakiej się znajdują biblioteki szkolne w Hiszpanii. Zadanie to powierzono organizacjom o nazwie Asociacion Nacional de Archiveros, Bibliotecarios, Museologos y Documentalistas (ANABAD) i Federacion Espanola de Sociedades de Archivistica, Biblioteconomia y Documentacion (FESABID). Badania miały zakres narodowy i były koordynowane przez obie wspomniane wyżej instytucje, były „.....wydarzeniem historycznym w sferze hiszpańskich bibliotek szkolnych, ich celem jest opracowanie po raz pierwszy dokładnej i wyczerpującej analizy sytuacji, w jakiej znajdują się biblioteki szkolne w Hiszpanii”⁶.

Do ich przeprowadzenia powołano w każdej Wspólnocie Autonomicznej (odpowiednik naszego województwa) zespoły robocze, w których skład wchodził głównie członkowie stowarzyszeń lub grup bibliotekarzy i dokumentalistów. Plan badań składał się z dwóch faz. **Pierwsza faza**, z powodu zupełnego braku danych statystycznych skierowana była na zebranie podstawowych informacji potrzebnych do analizy sytuacji bibliotek, czyli opracowaniu ankiety, realizacji prac w terenie i

⁶ La situacion de las bibliotecas escolares en Espana. W . Educacion i Biblioteca 1996. Nr 71,s. 7-12

opracowaniu danych. *Druga faza*, zakładała szczegółową analizę uzyskanych danych. Wstępne wyniki badań opierały się na ankiecie, która została przeprowadzona w szkołach państwowych szczebla podstawowego i średniego na terenie całej Hiszpanii. Selekcji szkół poddanych ankiecie dokonano na podstawie rejestru szkół Ministerstwa Edukacji i Nauki na rok 1994/1995. Sporządzono listę obejmującą 14.708 ośrodków szkolnych (w tym 11.663 podstawowych i 3.045 średnich). Wybrano te ośrodki, w których uczy się więcej aniżeli 100 uczniów. Treść ankiety zawierała dane identyfikujące szkołę i cztery obszerne części dotyczące funkcjonowania bibliotek. Należy zaznaczyć, że żadne z pytań nie mogło pozostać bez odpowiedzi, zastępując jej brak, terminem „nie wiem”, „bez oceny”.

Uzyskane wyniki potwierdziły złą kondycję bibliotek szkolnych⁷. Posiadanie biblioteki szkolnej deklaruje 92 % badanych szkół, ich zbiory to przeciętnie od 1000 do 3000 woluminów w szkołach podstawowych i 3000 do 10.000 w szkołach średnich. Struktura zbiorów, to głównie wydawnictwa informacyjne, literatura piękna, ryciny, diapozytywy, gry, materiały przygotowane przez uczniów i nauczycieli np. zielniki itp. W szkołach średnich częściej znajdują się pakiety informacyjne, i dokumenty na nośnikach elektronicznych. W 80 % ankietowanych bibliotek zatrudniona jest osoba odpowiedzialna za bibliotekę, najczęściej jest to nauczyciel bez przygotowania bibliotekarskiego. Przeciętnie biblioteki czynne są 20 godzin tygodniowo w szkołach średnich i 10 godzin w podstawowych. Badania na tym etapie informują jedynie o podstawowych danych. Większość pytań ankiety dotyczących działalności biblioteki i organizacji zbiorów respondenci pozostawiają „bez oceny”. Uzyskane informacje mają charakter statystyczny, a nie oceniający.

- 3 Wprowadzenie w życie programu wzorcowego opracowanego przez Główną Dyрекcję ds. Reform Pedagogicznych w lipcu 1995 roku. Plan był realizowany w 5 prowincjach (Guadalajara, Madrid, Valladolid, Zamora, Saragossa). W programie brało udział pięć ośrodków CPR, dziesięć szkół państwowych stopnia podstawowego i dziesięć szkół państwowych stopnia średniego oraz biblioteki publiczne prowincji lub miasta. Wszystkie instytucje stworzyły projekt wspólnej pracy, który był realizowany począwszy od roku szkolnego 1995/1996. Projekt zawierał dane na temat normalizacji procesów technicznych we wszystkich szkołach, takich jak automatyzacja, rodzaj

⁷ Situacion de las bibliotecas escolares en Espana : Centre d'Estudis de planificacio. B.m. ANABAD, FESABID. 1997, s. 71+31.

klasyfikacji, język programowania. Biorące udział w programie szkoły miały zagwarantowaną współpracę z ww. ośrodkami, wskazania dotyczące księgozbioru i innych dokumentów, środki umożliwiające zakup odpowiednich materiałów i urządzeń. Wszystkie Ośrodki CPR i szkoły otrzymały program automatyzacji i ujednolicony system katalogowania. Zobligowano nauczycieli do korzystania z biblioteki w procesie nauczania i zachęcania do tego samego uczniów. Ministerstwo chciało na podstawie wyników programu opracować najlepszy model biblioteki i upowszechniać go w szkołach.

- 4 Opracowanie programu komputerowego przeznaczonego do automatyzacji bibliotek, oraz listy niezbędnych lektur, które już skatalogowane będą ułatwiać proces automatyzacji.
- 5 Upowszechnienie w środowiskach szkolnych całego cyklu publikacji pod nazwą „Educar en una sociedad de informacion” (Nauczać we współczesnym społeczeństwie świata informacji), mających na celu podnoszenie wiedzy na temat bibliotek szkolnych.
- 6 Zorganizowanie kursów dla nauczycieli w oparciu o program wzorcowy, które będą przygotowywać do korzystania ze zbiorów zautomatyzowanych bibliotek.

W czerwcu 1996 roku odbyło się ostatnie spotkanie w Alcalá de Henares, na którym zakończono eksperyment i podjęto decyzje o kontynuowaniu programu w dwóch prowincjach w celu poszerzenia doświadczeń.

Z inicjatywy Grupy Bibliotekarzy Szkolnych z Salamanki, Fundacji German Sanchez Ruiperez oraz przy pomocy Ministerstwa Edukacji zorganizowany został w Madrycie w dniach 13-15 marca 1997 roku pierwszy narodowy kongres na temat bibliotek szkolnych (**I Congreso Nacional de Bibliotecas Escolares**). Na Kongresie omówiono aktualną sytuację bibliotek szkolnych, rezultaty i wnioski z prowadzonego eksperymentu oraz program poprawy zaproponowany przez Ministerstwo Edukacji. **Najważniejszym osiągnięciem Kongresu było wypracowanie przez uczestników wzorcowego modelu biblioteki i jej funkcji** i umieszczeniu tych propozycji we wnioskach końcowych, w celu przekazania ich Ministerstwu Edukacji, które powinno uwzględnić je w programie wzorcowym dla bibliotek szkolnych. We wnioskach końcowych Kongresu znalazły się następujące punkty:

- Biblioteka szkolna i jej funkcje
- Podstawy prawne
- Oprogramowanie i sprzęt

- Personel biblioteki
- Godziny pracy
- Zbiory biblioteki
- Budżet
- Organizacja szkolnych sieci komputerowych

Uczestnicy Kongresu stwierdzili, że realizacja ww. założeń jest procesem długofalowym i będzie realizowana stopniowo, co najmniej przez 10 lat.

Ministerstwo Edukacji i Nauki uwzględniając postulaty i wnioski Kongresu oraz wcześniejsze ustalenia zainicjowało następujące działania:

- Opracowano program PNTIC (Program Nowych Technologii Informacji i Komunikacji) w ramach, którego organizowane są kursy na temat organizowania i prowadzenia bibliotek szkolnych. Kursy skierowane są do nauczycieli biorących udział w programie. Odbywają się drogą komputerową. Kursy prowadzą dyplomowani bibliotekarze oraz bibliotekarze z Bibliotek Publicznych.
- Opracowano i rozpowszechniono w bibliotekach szkolnych CD-ROM z programem ABIES. Jest to program pomocny w prowadzeniu nowoczesnej biblioteki szkolnej. Ponadto zawiera 400 tys. opisów bibliograficznych z literatury dla dzieci i młodzieży ze zbiorów Bibliotek Ministerstwa Kultury Bibliotek Publicznych i Fundacji German Sanchez Ruiperez. Program jest kompatybilny z bazą Bibliotek Publicznych REBECA tworzoną w kooperacji Ministerstwa Kultury, Centrum Badań i Dokumentacji Edukacyjnej oraz Fundacji German Sanchez Ruiperez.
- Wydało szereg publikacji poświęconych prawidłowemu funkcjonowaniu bibliotek szkolnych stopnia podstawowego i średniego.

Prowadzone w ostatnim dziesięcioleciu działania na rzecz bibliotek szkolnych nie przyniosły spodziewanych rezultatów. Zaangażowanie nauczycieli i bibliotekarzy przynosi efekty najczęściej tylko w ośrodkach, w których prowadzone są programy. Nawet program Ministerialny, który miał być kontynuowany w dwóch prowincjach został niedokończony z powodów braku dotacji na etat nauczyciela bibliotekarza, co spowodowało zaprzestanie badań.⁸ Brak jest nadal realizacji wielu postulatów wypracowanych na Kongresie w 1997 roku. Biblioteki funkcjonujące przy szkołach są jedynie miejscami do cichej nauki z notatek

⁸ Margarita G. Moreno, Concha Gonzalez Diaz de Garayo : Las Bibliotecas Publicas I Bibliotecas Escolares , una colaboracion necesaria. Dostępny w <http://www.bcl.jcyl.es./BiblioCyL/EduyBib/Pubesco.html>

własnych, umożliwiając dostęp do Internetu, lub w szkołach podstawowych są czymś w rodzaju świetlicy. Brak im regulaminu, programu działania, odpowiedniej kadry dydaktycznej. Nie stanowią w dalszym ciągu integralnej części systemu nauczania szkoły. Ich rola w rozwijaniu i propagowaniu nowych metod nauczania i kształtowania czytelnictwa jest niedostateczna. Winą za taki stan rzeczy obarcza się najczęściej władze centralne i samorządowe odpowiedzialne za biblioteki oraz kierownictwo placówek szkolnych. Taka sytuacja budzi niepokój wielu środowisk i stowarzyszeń. Brak zauważalnych w skali kraju zmian, pomimo wielu postulatów i działań, oraz niska ocena bibliotek szkolnych przez Organizację UNESCO i IFLA doprowadziły do ogłoszenia przez działaczy i stowarzyszenia związane ze środowiskami nauki i kultury w 2002 roku **Manifestu na rzecz Bibliotek Szkolnych**⁹ (**Manifiesto a favor de la Biblioteca Escolar ante el Proyecto de Ley de Calidad de la Educación**). Organizatorzy chcą, aby do projektu Ustawy o Jakości Kształcenia (Proyecto de Ley de Calidad de la Educación) wprowadzić zapisy zmieniające sytuację bibliotek szkolnych. Liczą, że pod apelem podpiszą się wszystkie środowiska i osoby zaniepokojone niskim poziomem edukacji i czytelnictwa w Hiszpanii. Uważają, że moment wprowadzenia do parlamentu Ustawy jest najkorzystniejszy, aby również zmienić zapisy Ustawy LOGSE w sprawie bibliotek. Wzorcowy model biblioteki został już wypracowany na I Narodowym Kongresie Bibliotek Szkolnych w Madrycie w 1997 r., a jego założenia zostały zaakceptowane przez ówczesne Ministerstwo Edukacji i Kultury. Wszystkie postulaty i założenia są aktualne, należy je realizować, aby to było możliwe konieczna jest zmiana obowiązującego prawa w taki sposób, aby nakładał obowiązek tworzenia Bibliotek Szkolnych zgodnie z przyjętym wzorcem we wszystkich szkołach hiszpańskich, oraz żeby przeznaczono na ich organizację odpowiednie środki.

Dotychczasowe działania pomimo, że nie przyniosły założonych rezultatów stwarzają perspektywy rozwoju bibliotekom szkolnym. Przede wszystkim wpływają na świadomość wielu nauczycieli i rodziców a tym samym tworzą klimat społecznego poparcia dla podejmowanych działań. Ponadto istnieją pozytywne czynniki, które powinny doprowadzić do zmiany istniejącej sytuacji na bardziej korzystną. Najczęściej wymieniane to:

- zmiana modelu nauczania z tradycyjnej metody na nauczanie generatywne, kładące nacisk na samodzielną pracę uczniów. Wiele na ten temat mówi Ustawa LOGSE,

⁹ Manifiesto a favor de la Biblioteca Escolar ante el Proyecto de Ley de Calidad de la Educación. Dostępny w : <http://home.worldonline.es/bescolar/manifiesto.htm>

- jasno zdefiniowany i wypracowany na wielu forach i spotkaniach model biblioteki szkolnej, zaakceptowany przez Ministerstwo Edukacji,
- realizacja badań na ten temat, zarówno w skali kraju jak i na szczeblach prowincji, prowadzonych przez wiele instytucji i organizacji zarówno centralnych jak i społecznych,
- szeroko zakrojone programy, akcje społeczne i działania na rzecz rozwoju bibliotek szkolnych,
- posiadanie przez środowisko własnego ukazującego się od roku 1980 czasopisma Educacion i Biblioteca, wydawanego przez Ministerstwo Edukacji Kultury i Sportu
- dynamiczny rozwój nowych technologii informacyjnych ułatwiających pracę zarówno nauczycieli i uczniów, zwiększający i pogłębiający zarówno możliwości uczenia się, jak i nauczania,
- rozwój programów i metod nauczania niemożliwy do realizacji bez nowoczesnego szkolnego ośrodka informacji i dokumentacji,
- coraz większa akceptacja społeczna dla prowadzonych działań.

Wśród czynników hamujących rozwój bibliotekarstwa szkolnego wymieniane są najczęściej :

- Brak środków w budżetach szkół. Pomimo, że w planach zakładano dotowanie i wyposażenie wybranych szkół w odpowiednie środki przeznaczone na ten cel, okazały się one niewystarczające, aby dostosować biblioteki do standardów wymaganych przez IFLA
- Fakt, że tylko nieliczni nauczyciele rodzice i uczniowie, dążą do zmiany istniejącej sytuacji. Działania lobby na rzecz bibliotek szkolnych mogą być niewystarczające **bez znaczącego** poparcia społecznego. Zrobiono już bardzo wiele i włożona praca przynosi wymierne rezultaty, niemniej nie mają one istotnego przełożenia na poprawę sytuacji wszystkich hiszpańskich bibliotek szkolnych.
- Nienajlepsza ocena eksperymentów przeprowadzanych w bibliotekach szkolnych. Pomimo wielu działań, wyposażenia ich w odpowiedni sprzęt i oprogramowanie, efekty uzyskane w ciągu kilku lat nie są satysfakcjonujące. Brak jest nadal większego zainteresowania uczniów biblioteką szkolną.
- Brak wykwalifikowanej kadry nauczycielskiej mogącej zapewnić prawidłowe funkcjonowanie biblioteki.

- Niewystarczające zbiory dokumentów
- Niedostateczna koordynacja działań w tym zakresie ze strony Ministerstwa Edukacji.

Generalnie biblioteka szkolna utożsamiana jest z biblioteką multimedialną w pełni wykorzystującą zdobycze technologiczne ostatnich lat. Istotnym jest to, że ma być integralnie związana z ośrodkiem szkolnym, wspierać proces dydaktyczny szkoły a nowe metody nauczania mają stymulować jej rozwój. Materiały zgromadzone w szkolnym Ośrodku Informacji powinny być wykorzystywane przez nauczycieli i uczniów w trakcie całego procesu edukacyjnego. Za sprawę niezwykle istotną uważa się dostęp do nowoczesnych sieci informacyjnych poza szkolnych, takich jak zbiory informacji bibliotek publicznych, akademickich i innych ośrodków naukowych. W Hiszpanii w chwili obecnej tworzy się dopiero biblioteki, które odpowiadałyby założonemu modelowi. Faza ich tworzenia jest na **etapie projektów, dyskusji i apeli**.

Ogromną szansę dla przyszłości bibliotek szkolnych stwarza bardzo szybki rozwój technologii informacyjnych, niejako automatycznie i samoistnie wchodzący do szkół, oraz determinacja i szeroko zakrojone działania na rzecz zmiany istniejącego stanu przez środowiska naukowo kulturalne.

Wydaje się być bardzo prawdopodobnym, że Hiszpańskie Ministerstwo Edukacji, Kultury i Sportu zrealizuje plan organizacji w szkołach Centralnych Ośrodków Informacji i Dokumentacji, nie można tylko przewidzieć jak dużo czasu jest potrzebne, aby uczynić to w skali kraju. I Konferencja na temat Bibliotek Szkolnych w Madrycie, która odbyła się w marcu 1997 roku zakładała, że potrzeba na to co najmniej 10 lat, jest to realne, gdyż z każdym rokiem zmiany zachodzące w szkolnictwie i edukacji będą wymuszać działania w tym zakresie. Można, więc sądzić, że za kilka lat w każdej szkole hiszpańskiej będzie ośrodek skupiający wiele źródeł informacji służących pomocą uczniom i nauczycielom. Oddzielnym problemem jest to, w jakim stopniu będą chcieli oni z tego Ośrodka korzystać. Można zaryzykować stwierdzenie, że najważniejszą sprawą dla rozwoju bibliotekarstwa szkolnego w Hiszpanii jest **wzrost wymagań w tej kwestii, ze strony nauczycieli, uczniów i rodziców**, dopiero wtedy będzie można w pełni mówić o sukcesie i efektywnej działalności bibliotek szkolnych.

Literatura :

1. Alvarez Romero Melquiades : *El desarrollo y planificacion de la gestion bibliotecaria*. Educacion i Biblioteca 1994. Nr 50 s.16-17.
2. *Anuario Estadistico* 1997. Madrid 1998. INE
3. Areses Trapote Lourdes : *Iniciativa para una colaboracion entre la biblioteca publica y los centros de esenanza no universitarios*. II Xornadas de Archivos, Bibliotecas e Museos de Galicia. A Coruna 24-26 de abril de 1997. Santiago de Compostela 1997 Xunta, s. 135-148.
4. Bagunya Luis : *El analfabetismo bibliotecario*. Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil. 1992. Nr 42,s.13-17.
5. Barrena Garcia : *De adultos a menores*. Delibros 1998. Nr 108, s.37-38
6. Baro Monica : *Bibliotecas escolares , para gue?*. Madrid : Anaya 2001
7. Baro Monica : *Situacion actual de las bibliotecas escolares*. [W]:CLIJ Cuadernos de literature infantil y juvenil. Barcelona 2002. Nr 146, s.15-24.
8. Benito Morales Felix : *Aprender a utilizar lod fondos documentales y utylizar los fondos documentales para aprender*. W: III Jornadas sobre bibliotecas Infantiles. Salamanca 1996. Salamanca 1996. s.31
9. *Bibliotekas Publicas i Escolares*. Ministerio Educacion i Cultura. Monografia Nr 2. Madryt 1996
10. Benito Morales Felix : *Biblioteca y aprendizaje*. Educacion i Biblioteca 1996. Nr 70, s.17-22.
11. Bueno Monreal Maria : *Las Nuevas perspectivas de las bibliotecas escolares*. Revista de Educacion 1995. Nr 308, s. 335 - 351.
12. Canas Jose : *Bibliotecas escolares otra asignatura pendiente*. Boletin del Ilustre Colegio Oficial de Doctores i Licenciados en Filosofia y Letras. Madrid 1996. Febrero , s.14-19.
13. *La Biblioteca escolar : una asignatura pendiente del mundo del libro*. Mesa redonda organizada por la Direccion General del Libro Archivos y bibliotecas en el marco del Liber 95. Primeras Noticias. Literatura Infantil y Juvenil 1995. Nr 136, s.25-38.
14. *La BIBLIOTECA escolar en los anos 90. Dialogo a 39 voces*. Educacion y Biblioteca. 2001. Nr 126, s.74-105.
15. *La situacion de las bibliotecas escolares en Espana*. Educacion i Biblioteca 1996. Nr 71, s.7-12
16. *Los Libros i los Espanoles*. Madrid 1998. CEGAL
17. Margarita G. Moreno, Concha Gonzalez Diaz de Garayo : *Las Bibliotecas Publicas I Bibliotecas Escolares , una colaboracion necesaria*. [dostep 24.02.2004] Dostępný w <http://www.bcl.jcyl.es./BiblioCyL/EduyBib/Pubesco.html>

18. *Manifiesto a favor de la Biblioteca Escolar ante el Proyecto de Ley de Calidad de la Educacion*. [Dostęp 24.02.2004] Dostępny w : <http://home.worldonline.es/bescolar/manifiesto.htm>
19. *Necesidad de compromiso. Grupo de trabajo de bibliotecas escolares de Salamanca*. Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil. 1997. Nr 92, s.12-15.
20. *Programa conjunto para el impulso de las bibliotecas escolares*. Ministerio de Educacion y Ciencia en colaboracion con el Ministerio de Cultura. Primeras Noticias 1995. Nr 136, s. 23-24.
21. Programa de Bibliotecas Escolares. W: Educacion i Biblioteca. Madryt 1996. Nr 64, s. 52-53
22. *Programa de biblioteca escolares : en colaboracion entre los Ministerios de Educacion y Cultura*. Educacion y Biblioteca. 1996. Nr 64, s. 52-53.
23. Salaberria Ramon : *20 anos de bibliotecas escolares en IFLA*. Educacion y Biblioteca 1998. Nr 88, s.14-15.
24. Salaberria Ramon : *Fragil y voluntariosa estructura bibliotecaria canaria*. Educacion y Biblioteca 1998. Nr 91, s. 13-14.
25. *Situacion de las bibliotecas escolares en Espana* : Centre d'Estudis de planificacio. B.m ANABAD, FESABID. 1997, s. 71+31.
26. *Sonrisas y lagrimas* : II Xornadas de bibliotecas escolares. A Coruna 26-27 de abril de 1996, s.46
27. *Un nuevo concepto de biblioteca escolar*. Madrid 1996. Ministerio de Educacion i Ciencia. Educar en una sociedad de informacion. Seria Cuadernos 2, s.16
28. *Un proyecto ilusionante : „La Mediateca” : experiencia en Guipuzcoa*. Educacion i Biblioteca.1997. Nr 75, s.20-23.
29. *Una Controvertida figura. Grupo de trabajo de bibliotecas escolares de Salamanca*. Educacion y Biblioteca 1996. Nr 73, s.52-54.
30. Valverde Pedro : *El servicio de informacion : la biblioteca publica escolar*. Boletin de la ANABAD. Madrid 1998. Vol. XLVIII, nr.1, s.155-169.